

Славка Керемидчиева

Институт за български език „Проф. Л. Андрейчин“
Българска академия на науките
София, България

Рецензии и обзори

Владислав Маринов. За фонологичния статус на меките съгласни във влашкия диалект в Северозападна България. Велико Търново, Университетско издателство „Св.св. Кирил и Методий“, 2015. 242 с.

Появата на фонологично изследване през последните години е рядко явление в родната лингвистика и затова трудът на Владислав Маринов, посветен на консонантната фонология на диалект от крайния български Северозапад, заслужава приветстване и несъмнено предизвиква интерес. Още повече че неговият автор притежава професионалната опитност на диалектолог и социолингвист, солидни знания за румънския език, както и изключително богата библиографска осведоменост, в т.ч. и лингвогеографска (констатацията за неточното отразяване на меките съгласни в румънските лингвистични атласи). Всичко това му е послужило да очертае вярно и точно съвременната езикова ситуация в крайния български Северозапад, да определи статуса на меките съгласни в българския и румънския език и статуса на меките консонанти в бреговския влашки диалект. С оправданото самочувствие на специалист фонолог и експериментален фонетик Вл. Маринов оспорва редица румънски авторитети и аргументирано предлага своето решение на дискуссионния проблем за съществуването на мекостната корелация в румънския език. Затова с теоретичните си приноси трудът му надскача първоначалния концептуален замисъл и придобива не само българска, но и балканска значимост, което е едно от многото му достойнства.

Изборът на научен обект представя естествено продължение на изследователските интереси на Вл. Маринов, плод на които са монографията му „Билингвална интерференция в крайния български Северозапад“ (В. Търново, 2008) и редица статии, публикувани у нас и в чужбина. И в новата си книга авторът отново демонстрира изключителна прецизност при използването на терминологичния апарат – от уточняването на термина *влашки диалект* и неговите синоними *бреговски влашки диалект* и *влашка езикова формация* (с тях се назовава „разговорната реч на билингвите от крайния български Северозапад, която в основата си е румънски по произход диалект, силно повлиян на всички равнища (най-вече на лексикално) от

българския език“ – с. 15) до разграничаването на палаталните консонанти от палатализираните, като пространно проследява последния дискуссионен въпрос в нашата и в румънската лингвистика.

Проучването на съвременната езикова ситуация в Бреговската община (с общински център гр. Брегово и още девет села) е важно не само защото изследванията върху влашките диалекти в крайния български Северозапад в частност и изобщо на българските диалекти в Северозападна България не са многобройни. А преди всичко защото диалектоложки и социолингвистично се проучва сложен и многосъставен говор, който се намира в „преходната зона между Банат и Олтения с множество български черти“ (с. 47), използван от билингви. Комбинацията от билингвизъм и диглосия характеризира проучваната езикова ситуация, която авторът определя като съставена от три формации на българския език: а- (книжовно-разговорна норма), в- (мезолект), с- (българска диалектна формация с множество влашки елементи) и от влашкия диалект. Потвърден с автентичен, лично събран за период от последните десет години авторски материал, изводът на Вл. Маринов за характера на бреговския влашки диалект, който е създаден от непрекъснатата интерференция между основата му – румънска диалектна формация, и българския език, и затова не съвпада напълно с нито един румънски диалект, звучи убедително. Проследявайки създаването на съвременната езикова ситуация в крайния български Северозапад – резултат от сложни политически, социално-икономически, демографски и пр. екстралингвистични процеси, Вл. Маринов неколкократно изтъква важния социолингвистичен факт за по-голямата значимост на с-формацията на българския език отколкото на влашкия диалект в езиковото съзнание на бреговските билингви и освен това уточнява, че тази с-формация е много по-близка до книжовно-разговорната норма на българския език, отколкото до прилежащия видинско-ломски диалект.

Умелото прилагане на контрастивния метод при съпоставката на двата балкански езика, принадлежащи обаче към различни езикови семейства – славянското (български) и романското (румънски) и на техните диалекти, за чиито фонетични и фонологични особености Вл. Маринов притежава задълбочени познания, му позволява да направи точна и прецизна характеристика на меките съгласни в българския и румънския език и да определи техния статус. При анализа в исторически план на явления и в двата езика на помощ му идва и диахронният метод.

Специалист в областта на практико-теоретичната фонология и на експерименталната фонетика, Вл. Маринов с научна смелост оборва възгледите на последователите на школата на Ал. Росети и като илюстрира тезата си с богат теренен материал, на практика слага край на продължаващия с десетилетия спор за фонологичната релевантност на палатализираните съгласни на диалектно и книжовно равнище в румънския език. В тази дискуссия българският автор се позовава и на трудове на много авторитетни фонетици и фонолози не само от Балканския регион, но и от Западна Европа, САЩ и Русия. Всичко това придава на изследването му убедителност и зрялост.

В четвъртата глава на своя труд Вл. Маринов подробно осветлява проблема за броя, характера и дистрибуцията на палатализираните консонанти в бреговския влашки диалект, което се прави за пръв път. Приложените многобройни сонаграми са резултат от експерименталното проучване на консонантите в диалекта. Приведените примери за дистрибуцията на меките съгласни в начало, среда, край на думата и във фонеморфологична позиция са многобройни, като би било още по-добре, ако авторът беше предложил и по-разнообразен материал.

Проведените експерименти с информатори от различни генерации и последващия ги технически и лингвистичен анализ на различните идеолекти не оставят съмнение в извода на Вл. Маринов за островната усамотеност на бреговския влашки диалект сред диалектите от българския Северозапад по отношение на меките съгласни – с наличието на консонантна корелация по палатализация за разлика от околните западнобългарски диалекти, които притежават автономен палатален ред. Като отчита значението на книжовния български език за появата на мекостта в този западнобългарски говор, Вл. Маринов обаче определя решаващата роля на влашкия диалект за нейното възникване. В същото време той отчита обективния факт за унаследени стари и нови тенденции във влиянето на българския език върху румънския на лексикално и фонетико-фонологично равнище, респективно и върху влашкия диалект. Вл. Маринов нееднократно насочва вниманието към факта на запазване на мекостта на лабиалите и сонорите в абсолютно краесловие и особено на съхраняването във влашкия диалект на краесловната консонантна звучност, което обуславя наличието на повече позиции на краесловните звучни меки консонанти във влашката езикова формация в сравнение с българския език. Илюстративният материал е с доказателствена стойност и по отношение на важния извод за фонологично релевантния характер на краесловната мекост – тя изпълнява форморазличителна функция.

Най-новият труд на Вл. Маринов, посветен на диалектната консонантна фонология, е значим принос както в българската лингвистична наука, така и в балканското езикознание. В него не само за пръв път се прави пространно описание на мекостната консонантна система на бреговския влашки диалект, но и със силни аргументи се решава дискусиата в румънската лингвистика за наличието на фонологично палатализирани съгласни в румънския език.

✉ Славка Керемидчиева
slavka_ker@abv.bg